

KLAGODAGEN EFTER KUNG OSCAR 1859 OTTESÅNG

<sida1>

Ottesångs Text på klagodagen den 14de Augusti 1859. finnes up[p]tecknad i konung Davids Ps[alm] 39: v.3 och lyda orden sålunda: Jag är tystnad och stilla vorden, och tiger om glädjen, och måste fräta min sorg i mig.

Vår up[p]lästa heliga Text kan gifva anledning till många betrak[-]telser. Se[r] vi på den 39 Psalmens öfver[-]skrift, som handlar om en christelig lefnad och salig död, så kunde vi med afseende på dagens betydelse, endast tala om den aflidne konungens christe[-]liga lefnad och saliga död. Men se[r] vi på Psalmens verkliga innehåll[,] så finna vi, att David i denna Psalm, uttrycker sina sorgliga och vemodiga känslor, öfver de ogudaktigas framgång; vi höra af andra versen, att David hade föresatt sig, att tiga, och icke tala mera med den ogudaktige; 3. versen, som är dagens Text, säger han, att han måste fräta sin sorg innom sig[,] nemligen <sida2> sorgen deröfver, att han nu måste tiga, på det han icke i sin ifver [[<icke> upprepnig](#)] måtte tala för mycket, och således synda med sin tunga[.] Psalmen tyckes vara författad af David, vid den tiden, då han var förföljd af sin egen son Absalom, hvilket kan synas af 9 versen, hvarest han beder Gud och säger[:] frälls mig från alla mina synder och låt mig icke dem galnom till spott varda. Föröfrigt talar han om sin dödlighet i samma Psalm, och beskriber detta livvets kort[h]et och ovaraktighet, beklagar de i syndens säkerhet sofvande menniskor, som göra sig mycken onödig oro, för att samka tillhoppa, ehuru de icke veta, hvilken det är, som får draga nytta deraf. Skulle vi nu betra[k]ta andemeningen af dagens Text, med afseende på den 39 Psalmens innehåll och syftemål, så skulle vi föras allt för långt ifrån dagens betydelse, som syftar på undersåtarenas saknad och sorg öfver, eller i anledning af konungens död. Vi kunna således med anledning af klago dagens [[<be> upprepnad stavelse](#)] betydelse, tala om <sida3> undersåtarenas saknad, i anledning af konungens död.

1mo Den lekamliga fridens vänner sakna den aflidne konungen. 2do Samvets fridens vänner sakna honom ännu mer. Mätte de efterlevande veta att värdera fridens välsignelse både i lekamligt och andligt hänseende.

1mo Vår första betraktelse skall visa, huruledes den lekamliga fridens vänner hafva anledning att sakna den hädangångne konungen. Om det är en lycka för landet, att hafva en konung som vet att värdera fridens förmåner, så böra alla fridens vänner beledsaga den aflidne konungen med saknad till grafven ty han var verkligen en fridens vän; han sökte att up[p]rätthålla friden, med alla utländska magter; om han ock mången gång måste "fräta sin sorg innom sig" eller känna en hemlig sorg i anledning af den motsträfvighet, hvarmed hans hemliga fiender bemötte honom. Vi veta väl, att Herren i gamla Testamentet gaf befallning <sida4> åt några domare och konungar i Israel, att straffa sådana hedningar med krig, som ville förföra Guds folk till afguder[i.] Men detta kan icke gälla som allmän regel. Vi kunna icke af dessa såkallade heliga krig göra den slutsatts, att det är Guds

KLAGODAGEN EFTER KUNG OSCAR 1859 OTTESÅNG

vilja, att såkallade chris[t]na magter, skola föra krig sinsemellan, utan snarare är det djefvulens vilja, att de, som kalla sig för christne, skola bekri[ga] hvarandra. Djefvulen var af begynnelsen en mandråpare; för afgrunds fursten måste det vara ett verkeli[-]gt nöje, att plåga människoslågtet med krig och blodsutgjutelse. Det är också ingen annan än Djefvulen, som uti de magtegendes hjertan up[p]väcker högmod, ärelystnad och egennyttia; och för deras ärelystnad, måste undersåtarenas blod rinna i strömmar. I hela naturen finnes intet exempel, att de kreatur, som äro af samma slägte, <sida5> församla sig i stora hopar, för att slåss, om också enskilda tjurar stångas sinsemellan. Hvarföre skulle då människoslågtet vara det grymmaste slägte i hela djurriket? krig människor emellan är det oförnuftigaste sätt, att slagta sina likar. Men under konung Oskars regering, har åtminstone vårt land varit befriadt ifrån krigets fasor; inga rykande blodströmmar hafva flutit för hans ärelystnad. Inga Faderlösa och änkor hafva sukkat öfver förlusten af maka och barn för krigets skull. Inga Föräldrar hafva för[-]lorat sina söner för krigets skull; under den fridälskande konungens regering. Ingen kan klaga öfver hunger och dyr tid, för krigets skull; Den fridälskande konungen kunde undvika kriget; Och för dessa fridens välsignelser, som den Högste Styresmannen, [<förut> överstrykt ord] förunnat vårt land, genom den fridälskande konungen, borde vi allesamman <sida6> prisa Herran, likasom ock alla, som veta att värdera fridens förmåner, följa sin konung till grafven med saknad. Utan tvifvel låg der en ömare känsla till grund för konungens fredliga sinnes stämning. Han, som efter berättelse tros hafva skrivit en liten bok, om mördares förskoning från dödsstraffet, ehuru han i egenskap af den verdsliga lagens tolk, måste skriva under döds[-]domen, han kunde aldrig förlika sig med dem, som ville reta honom till krig; Ty i vårt land saknade[s] ingalunda sådant folk, som ropade på krig, ehuru utsigterna till framgång, voro mörka för dem, som skådade längre in verldens nuvarande ställning[.] Man finner af den sista tidens erfarenhet, att det icke är rådligt att lita på <sida7> mäktiga bundsförvanter, som föra krig för sina egna egennyttiga afsikter, eller för sin ärelystnad, men alldeles icke för vinnande af en varaktig fred. Det var måhända icke allenast för mensklighetens skull, som konungen, sökte att bibehålla freden, utan äfven ett vis[s]t förutseende att ett krig börjadt utan ordsak, kunde taga ett olyckligt slut. I alla fall har det varit bäst för landet, att kriget har lyckligen kunnat undvikas; Och derföre hafva alla fridens vänner orsak, att tacka Gud, som genom den fredälskande konungen, bevarade vårt fädernesland, för alla krigets fasor. Alla den lekamliga fridens vänner, som veta värdera Fredens förmoner, och fredens välsignelse, följa den fridälskande konungen till grafven med saknad.

2. Andra stycket af vår betraktelse skulle visa, huruledes de som älska Samvetsfriden, ega skäl, att sakna den aflidne konungen. Om de som önska fred i lekamligt afseende, hafva anledning, att sakna den bortgångne konungen, så hafva Samvets fridens <sida8> vänner ännu större skäl, att sakna honom, ty konung Oskar var den första Konung i Svealand, som med verkeligt alfvar ville befordra Samvetsfriden i sitt rike. Derpå arbetade han ifrigt mot slutet af sin lefnad. Men uti detta sitt christeliga bemödande mötte

KLAGODAGEN EFTER KUNG OSCAR 1859 OTTESÅNG

han motstånd af Samvets[-]fridens fiender, som älska den falska samvetsfriden; hvilka hafva påstått, att Läsare och pietister störa samvetsfriden i vårt land, och yrka derföre, att lagarne emot dem böra skärpas. Men just det hårda motstånd, som mötte konungen i hans bemödande, att åstadkomma så kallad religions frihet, visar att han icke hade för afsikt, att befordra den falska Samvets[-]frid, som alla sorglösa, och om sin själs välfärd obekymrade menniskor älska, utan det var konungens verkliga afsikt, att stifta en sådan lag, som skulle skydda alla religions bekännare; så att ingen skulle blifva förföljd för sin tro, det måtte nu vara Turk eller hedning, Papist eller [<sida9>](#) [[<eller>](#) [upprepning](#)] Lutheran: det var[,] säger jag[,] konungens afsikt, att hvar och en skulle få hafva fri Religion[s] öfning, det vill säga, att hvar och en skulle få hafva sin tro oqvaldan, att ingen skulle anklagas eller dömas af verldslig lag för sin andeliga öfvertygelse. Detta var den rätta Samvetsfriden, som konungen har lofvat hålla i sin [[<Ed>](#) [överstrykt ord](#)] konunga Ed, enligt grundlagen, hvarest det heter: "konungen skall ingens Samvete qvälja eller qvälja låta". Det vill säga: konungen skall icke genom verldslig lag tvinga någon att förneka sin tro, eller ändra sin öfvertygelse i det, som angår själens salighet. Vi hafva tyvärr ända från Up[p]sala möte 1593, icke haft någon Samvetsfrid; ty likasom i Påfvedömet alla olika trosbekännare, förföljas för sin tro, så har man äfven i Sverrige förföljt [[<förföljdt>](#) [överstrykt ord](#)] olika trosbekännare, icke blott katoliker utan äfven Reformert[-]ta; ehuru det i sjelfva hufvudsaken icke är någon stor skil[l]nad, mellan Lutherska och Reformerta läran. Men hvad som i synnerhet har väckt alla rättsinniga Christnas förundran utom[-]lands, har varit den omständigheten att äkta Lutheraner kommit i misshugg [<sida10>](#) i stället för papister: just de, som be[-]känt Lutherska läran, hafva blifvit förföljda i Sverrige för sin Lutherska tro. Den döda trons anhängare, som bekänna Lutherska läran med munnen, hafva anställt förföljelser emot dem, som velat antaga den Lutherska läran i sitt hjerta; som icke varit nöjda med, att hafva Luthers tro endast i peruken: utan önskat, att Lutherska läran måtte blifva en sanning i hjertat; de hafva blifvit mest förföljda i Sverrige, förnämligast under namn af Läsare och pietister. Det behöfdes icke mera, än att några personer samlades i ett rum för att läsa och hålla bön för[r]än Presten i Församlingen skickade Länsman eller Fiskalen på dem, och lät stämma dem för olofliga Sammankomster: Men der två eller tre voro församlade i Djefvulens namn för att suppa och spela kort, der syntes ingen Fiskal utskickad af Presten, för att stämma dem. supbröderna och kortspelarena betraktades, som äkta Lutheraner, om de också voro försam[-]lade på krogen under påstående Gudstjenst i kyrkan. Det var denna orättvisa lag, som väckte ett stort up[p]seen[-]de utom[-]lands. så att både regering och folk kom i [[<några>](#) [överstrykta tecken](#)] vanrykte. [<sida11>](#) Nu vet man icke, hvad som kunde vara rätta anledningen eller bevekelsegrunden till konungens handling, om det var ropet utom[-]lands eller om det var konunga Eden, som konungen förstod annorlunda, än föregående Regenter, eller om det var en känsla för naturlig rätt och billighet, som verkade hos honom det beslut, att ändra den gamla orättvisa lagen, som förbjuder sammankomster för andakts[-]

KLAGODAGEN EFTER KUNG OSCAR 1859 OTTESÅNG

]öfningar; och utarbete förslag till en lag, som skulle hafva allmän religions frihet till följd[,] det vill säga, att hvar och en skulle få hafva sin tro oqvaldan, att ingen skulle förföljas för sin tro, att hvar och en skulle få hafva Samvets frid, att ingen skulle tvingas, att ändra sin öfvertygelse. Men uti detta christeliga bemödande mötte konungen motstånd af dem, som älska den falska Samvetsfriden, och af lätt begripliga skäl önska att ingen religions frihet eller Samvetsfrid måtte finnas i landet. Sjelfva utarbetandet af detta Lagförslag, hade redan medtagit konungens själs krafter, emedan [[han](#)] efter berättelse arbetade derpå både natt och dag; men ännu mera [<sida12>](#) försvagades den gode konungens själs krafter, då han förnam, att detta lagförslag icke skulle antagas af Ständerna. Det svåra motståndet förorsakade konungen bekymmer, och han måste som David "fräta sin sorg inom sig". Ja den som längst lefver, skall få höra, när allting kommer i dagen, att konungen verkeli[-]gen måste "fräta sin sorg inom sig: En af Samvetsfridens motståndare yttrade på Rikssalen, då öfverläggningen om religionsfrihet förehades, att Hans Maj:t [[har](#)] grubblat så mycket på religions frihet, att han sjelf blef tokig". Hvaraf vis[s]te fritänkaren det? Och huru vågade han komma fram med detta oförskämda yttrande, om han icke haft någon grund för sitt tal. Det är allmänt bekant, att konungens själs[-]krafter försvagades denna tiden betydligt, och lika allmänt bekant är äfven det, att sorg och bekymmer försvaga människans kropps[-]krafter; det är således troligt, att den sorg, som konungen måste fräta inom sig, [[<blef>](#) överstrykt ord] förorsakade [<sida13>](#) honom en för tidig död. Deröfver måste hvarje fridens vän sörja, men i synnerhet hafva de mycken anledning till sorg, som älska Samvets friden. Det var ju för denna frid, som konungen arbetade: och det var detta arbete, som försvagade hans själs och kropps krafter; Han ville landet väl, men hans välmenande afsikter misskändes, föraktades, och smädades: ty inför verlden behöfs icke mera än ifrandet för religions frihet och Samvets frid, för att blifva ansedd för tokig. Derföre, likasom Samvets[-]fridens vänner beledsaga den aflidne konungen med saknad till grafven; så önska de äfven, att han der måtte hafva funnit den frid som han förgäfves sökte i verlden. Och om Samvets fridens fiender, som förorsakade konungen en hjertfrätande sorg, och sålunda blefvo en orsak till hans förti[di]ga död, om dem skall det sägas, då al[I]ting kommer fram i dagen: "I hafven slagit den första spiken i konungens likkista" Detta är ett ord[-]språk i vårt land, som innehåller en stor och vigtig sanning. Ordspråket har kommit ifrån [<sida14>](#) sådane föräldrars mun, som hafva ogudaktiga barn, hvilka förorsaka sina föräldrar grämelse och sorg. till dem säga de sörjande föräldrarne "Du har slagit den första spiken i min likkista". det vill säga: du har förorsa[[kat](#)] mig en sådan sorg, att jag måste dö i förtid af grämelse. Och detta ordspråk är det samma, som den gamle Israel sade till sina ogudaktiga barn "I varden drifvande mina grå hår med sorg neder i grafven". Konungen är landsens fader: han måste vaka öfver sina undersåtars välgång. Och det måste gräma honom; det måste såra hans hjerta, det måste förorsaka honom en stor sorg; när han för sin möda, och sitt arbete icke får annat än motstånd, motsträfvighet, [[<ocl> överstrykta tecken](#)] otack och smädelse till lön. Men vi hoppas dock, att alla Samvets

KLAGODAGEN EFTER KUNG OSCAR 1859 OTTESÅNG

fridens vänner sko[-]la slutligen, fast genom mycken kamp och strid, få Samvetsfrid; Men Samvetsfridens fiender, och de som älska den falska Samvetsfriden, skola alldrig få <side15> Samvets frid, hvarken i denna eller den tillkommande verlden.

—

Original / Merikallios samling / Uleåborgs landsarkiv